

Frelese for det sørlige Afrika i dag

Rapport fra en konsultasjon arrangert av Missiologisk Institutt ved Den lutherske presteskole, Mapumulo, Natal, september 1973

A. Innledning

45 representanter for ulike kirkesamfunn og teologiske institusjoner i Det sørlige Afrika deltok i en konsultasjon arrangert av Missiologisk Institutt ved Den lutherske presteskole, Mapumulo, Natal fra 11. september til 20. september 1973. De kirker som var representert nevnes her: Den evangelisk lutherske kirke i det sørlige Afrika (Cape-kirken, Cape Orange regionen, Hermansburg-kirken, Brødrekirken i vestre Cape-provinsen, Ovambokavangokirken, Sørøstregionen, St. Olav lutherske kirke, Transvaal-kirken, Tswana-regionen), Forbundet av uavhengige Afrikanske kirker, den (anglikanske) Church of the Province of South Africa, den (hollandsk reformerte) Gereformeerde Kerk in Suid Afrika, Den frie Metodistkirke i Sør Afrika, den sør-afrikanske metodistkirke, den (hollandsk reformerte) Nederduitse Gereformeerde Kerk og den (hollandsk reformerte) Nederduitse Gereformeerde Kerk i Afrika.

Følgende institusjoner var også representert: Føderasjonen av teologiske seminarer i Sør Afrika, Den lutherske presteskole, Mapumulo, den (hollandsk reformerte) Nederduitse Gereformeerde Theologiese Skool Turfloop, Det forente lutherske teologiske seminar Paulinumæ, det teologiske fakultet ved Natal

Universitet, det teologiske fakultet ved University of the North, det teologiske fakultet ved University of South Africa og det teologiske fakultet ved Zululand Universitet.

B. Hva en kom fram til

1. *Erklæring om «frelse»*. – Frelse er en klart guddommelig handling hvor Gud gjennom sin sønn Jesus Kristus frelser det hele menneske, ånd og legeme, sammen med de troendes forsamling av alle folkeslag, fra synden og alle dens onde følger, så som sult, sykdom, frykt og død, og samtidig gir dem forsikring om å være rett for Gud, ha fred med Gud, være Guds barn, ha evig liv her og nå, være arving til en ny himmel og en ny jord. Denne frelse mottas i tro – tro gjennom Den Hellige Ånds gjerning på grunn av Kristi soning gjennom sin død og oppstandelse. De som er nådd med Guds frelse gjennom Ordets forkynnelse og sakramentene, er innlemmet i Kristi legeme, som er den guddommelige frelses redskap.

Idet han er forsonet med Gud, er den troende forpliktet til å elske Gud over alle ting og sin neste som seg selv. Han lengter og ber og arbeider for at mennesker må bli forsonet med Gud og sine medmennesker, og således oppnå frihet fra frykt, nød, sykdom og undertrykkelse.

Den frelsens erfaring som de kristne nå eier, er likevel bare første-grøden av den fulle utfrielse som også omfatter en ny himmel og en ny jord. I mellomtiden, midt i den strid vi nå står i, har den troende tro og kjærlighet som en brynje og håpet om frelse som en hjelm. (1. Tess. 5.8).

2. Analyse av situasjonen «i dag».

Den komplekse situasjon i Sør Afrika i dag kom til å interessere konferansen i en slik grad at den knapt tenkte på resten av verden. Vårt land er sammensatt av flere grupper eller nasjoner, og innenfor de fleste av dem er der mange kristne. Vi er enige om at kristen identitet er viktigere enn rase- eller gruppe-identitet, med andre ord at følelsen av å tilhøre Kirken skulle være viktigere enn gruppe-identitet eller sympati for ens nasjon. Men dette prinsipp har en tendens til å bli uten virkning der hvor kristen og nasjonal identitet faller sammen. Der hvor en kristen begrenser utfoldelsen av sitt kristne liv til sin egen nasjon eller gruppe – eller blir tvunget av lov eller sedvane til å gjøre det – har rase- eller gruppe-identiteten overskygget den kristne identitet.

Vi gikk på denne saken fra to synsvinkler:

a. Gelofdedag (16. desember) blir i økende grad et virkelig problem for tenkende mennesker innenfor alle grupper som opplever denne som et uttrykk for nasjonalistisk kristendom. Den antyder et gammeltestamentlig mønster: at en nasjon har et spesielt forhold til Gud. Virkningen av dette blir at de sorte nasjoner som nå gjør seg gjeldende, enten vil tro at Gud hjelper andre nasjoner i høyere grad enn deres egen eller forsøke å etablere et lignende paktsforhold med Gud. Følgende forslag ble vedtatt av konferansen:

«At kirkene tar opp og drøfter de følelser som Gelofdedag fremkaller, og søker å finne fram til alternativer, når det gjelder feiringen av denne dag, i retning av en forsoningsdag og den ene Nye Pakt.»

Og videre:

«At kirkene også blir bedt om å ta for seg den historieoppfatning som preger skolens undervisning i forbindelse med Gelofdedag.»

b. I selve hjertet av det protestantiske kirke-system finner man ideer som er lik dem som man finner i landets politiske system. Hvordan kan så kirken utføre sin formidleroppgave overfor regjeringen når det gjelder de mange former for ulikhet i samfunnet når kirken har lignende former for ulikhet?

3. Virkninger av denne situasjonen.

Under disse omstendigheter blir forkynnelsen av frelsen og måten det kristne liv leves ut på, for en stor del begrenset til ens eget folk, noe som gjør det svært vanskelig å leve i kristent fellesskap:

a. Dette at kristne lever eksklusivt innenfor sine egne grupperinger eller nasjoner, svekker det *kristne brorskap*, som trenger å komme til uttrykk på tvers av raseskranker. Vi vedtar derfor følgende forslag:

«Denne konsultasjon er etter grundig overveielse blitt overbevist om at det er en grunnleggende virkning av frelsen i den sør-afrikanske situasjon at mennesker av alle raser skal være velkommen i alle kirkens hus. Følgelig utfordrer og bønnfaller vi alle kristne kirker om å godta dette prinsipp og gjøre det offentlig kjent. Sorte prester burde ønskes velkommen til å forkynne evangeliet i hvite menigheter.»

b. Dette at kristne lever innenfor sine egne grupperinger, svekker dess-

uten den *kristne samvittighet* i forholdet til sosiale problemer som berører andre grupper, ettersom grupperingene eller nasjonene fungerer som kaster. De fleste kristne er opptatt av sosiale problemer innenfor sine egne grupperinger og neglisjerer de langt større problemer for Sør Afrika som et hele. Sorte og hvite kirker er i allminnelighet ikke tilstrekkelig opptatt av å forsøke å finne løsninger på sosiale problemer som berører alle grupper, og hvor det gjøres forsøk splittes kirkelige grupperinger opp igjen og igjen. I lignelsen om den barmhjertige samaritan blir vi minnet om at det er synd å lukke øynene for sosiale problemer som sult, sykdom, fattigdom og undertrykkelse. Sorte og hvite må hevde den bibelske sannhet klart og uten frykt. Vi burde heller ikke neglisjere forkynnelsen av den siste dom, fordi en slik unnlatelse kan føre til at den kristne samvittighet blir ytterligere svekket.

c. Det at kristne lever i sine egne grupperinger, resulterer også ofte i andre kristnes lidelser – direkte eller indirekte – på grunn av andre kristne, somme tider uten at andre kristne er seg bevisst at de forårsaker smerte. Dette medfører en spesiell fare for at de underprivilegerte gruppene mister sitt *kristne håp*. Kristne har alltid måttet lide for sin tro, og har alltid blitt styrket gjennom Jesu løfter om at «jeg går for å berede plass for dere . . .», og den erkjennelse at prøvelser er til troens renselse og ære når Jesus blir åpenbart (1. Pet. 1.7). Det er også i denne henseende av største betydning at den kristne forkynnelse understreker den «brynje som er tro og kjærlighet, og med håpet om frelsen som en hjelm» (1. Tess 5.8), slik at menneskene kan utholde den vedvarende fristelse og være forvisset om at ingen smerte,

forfølgelse eller fare, og intet sverd skal skille oss fra Kristi kjærlighet. En spesiell variant av denne fristelse, som har sin opphavelige rot i den gamle tro og på mange måter et motstykke til den alminnelige oppfatning at min rikdom er et bevis på Guds kjærlighet, er til stede i de sorte samfunn som vi ønsker kirkene skal ha oppmerksomheten henvendt på. Vi siterer hva en av konsultasjonens deltagere uttalte:

«I sammenligningen mellom hvite og sorte finner vi snart ut at de hvite er rikere. Ut fra en slik sammenligning trekkes den konklusjon at så er skjedd fordi vi sorte har forlatt våre seder og skikker og vendt ryggen til dem som er under jordens overflate. Nå er de ergerlige og straffer oss med fattigdom. For å få materielle goder, som andre raser, la oss snu om å be dem om velstand. Dette er bakgrunnen for slakting av hvite geiter og for at man legger skinn rundt vristen «for at lykken skal følge en». Det er ikke alltid en fullstendig tilbakevenden til det gamle, men en viss type religionsblanding, der forfedrene identifiseres med englene». Kirken måtte, sa han til slutt, oppmuntre folk til å arbeide og stole på at Gud ville velsigne deres henders arbeid (Ef. 4.28).

Vi mener at kirken burde sette seg grundigere inn i de sortes arbeidsforhold og søke å bekjempe den enkeltes fristelse til å miste interessen og bli fortvilet over manglende muligheter i dette liv, noe som vil lede en til en kvietistisk type av kristendom eller endog en annen form for religion. Å ha et kristent håp er ingen resignasjonens holdning, men en holdning som ser fram til Kristi endelige herliggjørelse og fullførelsen av den prosess som vi allerede er aktivt med i (1. Pet. 1.3). Håpet ligger ikke

i situasjonen, men hos Gud, og det er denne tro på Gud som fører oss til handling. Vi burde aldri si at det er for sent og gi etter for den tanke at situasjonen er håpløs. Likevel må vi medgi at mange unge mennesker er i ferd med å miste håpet. Derfor reiser spørsmålene seg: Hvordan kan jeg tale om håp overfor mennesker som daglig står ansikt til ansikt med vanskelige problemer? Hvordan kan vi hjelpe kristne til å bli seg bevisst sine ressurser? Vi er i stand til å gjøre mye takket være den kraft Gud gir oss. Vi burde ha lært av historien at intet er vunnet ved å sette sitt håp til jordiske frelsere – det er nøyaktig hva Esaias advarte Israel mot å gjøre. Men samtidig bør vi være klar over den kjensgjerning at Gud kan bruke mennesker til å få oss til å forstå og erkjenne innfrielsen av vårt håp, slik han har gjort det tidligere. Det kristne håp gjør mennesket i stand til å stå opp og arbeide for å forbedre sin situasjon.

4. *Konklusjoner.* At kirkene åpnes for mennesker av alle raser, at den kristne samvittighet vekkes og håp næres tross fristelser, vil bli frelsens frukter. Men kirken som helhet må også arbeide for å reformere seg selv og vårt land, som den har hjulpet til å forme og gjøre til hva det er i dag.

a. *Reform av kirken.* Kirken må være tro mot sitt kall og vise omsorg for sine medlemmers både åndelige og materielle behov. Som ur-kirken må dagens kirke utvikle nye strukturer innenfor grensene av sin egen innflytelsessfære.

b. *Reform av samfunnet.* Jesus var ingen politisk Messias som man forventet ville knuse den hedenske, romerske stat og skape det synlige (jødiske) Guds rike. Også i dag har kirken en holdning til frigjøring fra

undertrykkelse som er grunnleggende forskjellig fra den politiske grupperinger inntar. Ikke desto mindre er vi enige i at dette er en av dens oppgaver. Ett eksempel som konferansen gikk nærmere inn på, var situasjonen i Sørvest-Afrika. Følgende forslag ble vedtatt:

«Denne konsultasjon kjenner dyp smerte og bekymring når det gjelder den kritiske situasjon som er oppstått mellom folk og makthavere og blant ulike kirker i Sørvest-Afrika. Derfor foreslår denne konsultasjon at:

a. Ethvert memorandum som Avdelingen for rettferdighet og forsoning innen S.A.C.C. (Det sør-afrikanske kirkeråd) må ha mottatt, bør sendes til delegatene i denne konsultasjon for å bli brukt i deres respektive arbeidsområder.

Eller:

b. At kirkene i Sørvest-Afrika blir bedt om å utarbeide et memorandum for Det sør-afrikanske kirkeråd som overgis Avdelingen for rettferdighet og forsoning i S.A.C.C. og derfra sendt ut til alle kirker og delegater representert ved denne konsultasjon for fremtidig bruk i deres respektive arbeidsområder.

Og:

c. At Avdelingen for rettferdighet og forsoning i S.A.C.C. skulle ta et passende initiativ til en undersøkelseskommisjon som også skulle ha til oppgave å samle relevante opplysninger som så kunne stilles til disposisjon for pressen.

d. At Det sør-afrikanske kirkeråd, på grunn av vår omsorg for situasjonen i Sørvest-Afrika, blir bedt om å ta kontakt med FELCSA (Føderasjonen av evangelisk lutherske kirker i det sørlige Afrika) med anmodning om en rapport om den krise som er oppstått mellom de luth-

erske kirker i Sørvest-Afrika. Rapporten burde også få fram grunnene til den felles ansøking fra de fleste prester i DELK (Den tyske evangelisk-lutherske kirke) om å bli fritatt fra de stillinger de nå har i menigheter i Sørvest-Afrika. Rapporten burde distribueres til alle delegater og kirker som er representert ved denne konsultasjon.

e. Ettersom Guds kongerike ikke utelukkende består av ord, men virker med sin iboende kraft (1. Kor. 4.20), bør kirkene forespørres om å overveie en felles bønne-kampanje til støtte for brødrene i Sørvest-Afrika. Ved denne anledning kan opplysninger bli spredt.

f. At Det sør-afrikanske kirkeråd blir anmodet om å opprette et fond som virker i samsvar med det fond som kirkene i Sørvest-Afrika har opprettet for å hjelpe dem som trenger økonomisk støtte på grunn av tap eller overlast, eller fordi familiens overhode er blitt fengslet av politiske grunner.»

C. *Oppsummering.* Vårt samvær med forhandlinger og oppbyggelse har styrket vår tro og understøttet vårt felles håp til den frelse som Gud selv har brakt oss.

Vi må imidlertid samtidig betone like sterkt at vår egentlige forståelse av frelsen på det dypeste har gjort oss bevisst vårt dilemma når det gjelder vår kjærlighet og vår kristne forpliktelse. Dette kom stadig fram når vi søkte å fremskynde behandlingen av siste del av det tema denne konsultasjon var pålagt å beskjeftige seg med, nemlig: *i dag i den sør-afrikanske situasjon.*

Vi er blitt enige om den kjensgjerning at situasjonen i Sør-Afrika innebærer en krise som virker utfor-

drende først og fremst overfor de kristne og kirken. Når vi har beskjef-tiget oss med frelse, er vi stadig blitt oss bevisst at de spørsmål vi står ansikt til ansikt med, mer enn noe annet krever teologisk orientering.

Vi er også kommet til å erkjenne hvor påtrengende denne utfordring er da vi ble klar over, ikke bare den tillitskrise som truer alle forsøk på evangelisering, men også den økende fremmedgjørelse blant Guds folk.

I denne forbindelse har vi spurt oss selv og kirken i det hele om vi i det store og hele har grepet den fulle betydning av *Guds frelse*, brakt oss gjennom Kristus da han ble ett med oss i den grad at han tok våre lidelser på seg. Vi må også spørre oss selv og kirken i det hele hvorvidt vi forstår at Kristi frelsesakt, som fant sted en gang for alle og som har så stor betydning for oss i fremtiden, virkelig *frelser oss i dag*. Uten å falle tilbake på en overfladisk utopisme må vi stille oss det ransakende spørsmål om hvorfor et land med så mange be-kjennende kristne tilsynelatende svikter når det gjelder det helt grunnleggende anliggende som mellom-menneskelige forhold er, og som vi forstår som så dypt forbundet med frelsen.

Har vi redusert frelsen til en immanent religiøs erfaring, helt uten forbindelse med de fysiske realiteter? Har vi ut fra frelsesoppfatningene drevet moralisering i en grad som gjorde dem irrelevante i forhold til sosiale og politiske strukturer? Har vi praktisert og oppfattet dåpen på en slik måte at dens radikale betydning for den kristnes nye liv ble åpenbar?

Er vi som kristne blitt så frie som følge av dette budskap at vi virkelig kan bli frelsens redskaper i denne situasjon? Er vi frie nok til å forkynde

den frelse vi taler om i ord og gjer-ning når vi forlater konferanserom-met? Er vi fri fra å være fanget inn av ideologi?

Dette er de spørsmål vi må stille oss selv, og når vi har besvart dem ærlig, vil vi erkjenne at vi har klynget oss til mange ting når det gjelder frelse i dag – og satt Kristus utenfor, han som skal fullende sin frelse gjennom Den Hellige Ånd i dagens men-neskehet. Og bare når vi selv og kir-ken som helhet er blitt rensset for disse syndige erstatninger, kan vi si som Paulus: «Jeg har kjempet den gode strid og fullendt løpet og be-vert troen.» Og når vi kan si dette sammen med alle som er døpt i Kristi navn i dette land, vil vi ha oppnådd *frelse i dag*.

D. *Konkluderende oppsummering av hva man kom fram til med hensyn til «frelse i dag».* Gjennom Jesu Kristi død og oppstandelse har Gud frelst verden én gang for alle. Frelse er en fullført handling som vi blir delaktige i ved dåpen og troen. Derfor vet vi at vi ikke trenger å få i stand noen frelse i vår verden, men at vi er sikret frihet og evne til å leve ut det vi har mottatt, og som vil bli åpenbart til fulle ved Jesu gjenkomst ved tidens slutt.

Med andre ord: ettersom vi er om-gitt av frelsen, vil vi slutte oss til hva Kristus har gjort, se fram til hva vi vil motta, og leve vårt liv her i hen-hold til dette levende håp.

Det liv vi nå lever, er preget av det kommende Gudsrikets krefter, Kristi nærvær og Åndens fylde som overvinner det ondes makt som dag-lig står i veien for den frelse som er gitt.

Kirkens herre er Kristus, hans legeme som vi er lemmer på, ønsker

å bruke oss som redskaper for rett-ferdighet. Dette innebærer:

1. At vi godtar hverandre beting-elsesløst, likesom han godtok oss.

2. At vi praktiserer de kristnes brorskap, og at vi overfor ethvert menneske ser og erkjenner at det er skapt i Guds bilde.

3. At den rettferdiggjørelse han har gitt oss del i, blir kriterium for våre personlige og mellom-men-neskelige forbindelser.

4. At vi benytter mangfoldigheten når det gjelder naturlige gaver, kultur og utdannelse til å berike og fostre menneskelig liv uten å tillate dette å bli en bestemmende faktor.

5. Dette fyller oss med en over-flod av glede, og vi lever i kongelig frihet som barn av vår himmelske Far, – en glede som hverken fristelse, stress eller prøvelser kan ødelegge.

I vår sør-afrikanske situasjon betyr dette:

1. Vi kan ikke godta rasemessig adskillelse som ledende prinsipp i våre kirkers liv og organisasjon.

2. Vi kan ikke godta adskillelse etter konfesjonelle skillelinjer uten å søke å manifestere enheten i Kristi legeme.

3. Vi kan ikke slå oss til ro med so-sial lagdeling i kirken som er en be-lastning for vitnesbyrdets troverdig-het. (Vi tenker på ulik status, lønn, autoritet.)

4. Vi kan ikke tolerere krenkelse av menneskelige rettigheter og men-neskeverd blant mennesker skapt i Guds bilde, og som er tiltenkt opp-gaven som deltagere i Kristi frelses-verk.

5. Vi kan ikke godta at kirkene blir misbrukt til parti-politiske interesser, heller ikke for opprettholdelse av status quo.

Det innebærer på den annen side:

1. At kirkene settes i stand til å bli redskaper for forsoning mellom ulike rasegrupper, kirker, krefter som motvirker hverandre og mann og mann i mellom.

2. At vi er i stand til å godta ulike uttrykk for den kristne tro når det gjelder bestrebelsene på å gjøre kirken stedegen, så lenge disse bestreb-

elser ikke truer kirkens enhet og de kristnes fellesskap.

3. At Guds frelse utstyres oss med gaver som gjør oss i stand til å delta i utforming og den stadige justering av de sosiale ordninger i samsvar med vårt levende håp.

4. At vi hevder denne vår frelse overfor mennesker – alltid og om igjen og om igjen – utenfor og innenfor kirken. Derved vil vi oppfylle vårt kall (Mat. 28.18 ff.) til Guds pris og ære

(Oversatt av Odd Kvaal Pedersen)